

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

ПАДВЕЙ, шкадлівы *вецер*, верагодна, тое, што і віхор; хвароба, выкліканая гэтым ветрам, «ветравое ліха». Сваім нападам ён можа скруціць чалавеку галаву, руку ці нагу, адняць мову. П. можа быць самародны ці насланы: «Падвейно, вражэ чалавечэ, (з) чаго ж ты збужаўся: ці ты з ветру, ці ты з пяску, ці ты з вады, ці ты з агню, ці ты насланы?» Лічылася, што благі вецер можа насладзіць чараунік, але і кожны чалавек мог выклікаць вецер у спякотны дзень на полі рэзкім свістам, толькі рабіць гэта было небяспечна, можна было наклікаць віхор. П. у замове «Ад падвею» называецца «нячыстым нячысцікам», паганцам: «Ты з паганага ўмываўся, та паганым запаразаўся». П. разганяюць па полі трываты і трывя сястры, яго вылечвае (выганяе) Прачыстая ці сам Хрыстос: «... Ісус Хрыстос сядзіць, із дзвюх чашэй мёд-віно пералівае, а із трэцяй падвой выганяе». П. супрацьпастаўляецца «вецер ціхі». Да яго звяртаюцца, каб забраў назад «ветравое ліха», дадзенае чалавеку. Анёлы таксама ўяўляюцца абаронцамі людзей, яны адбіваюць «усіх наглых урагоў у злых ветры-падвеі, буры злых». У замовах ад П. гаворыцца пра 12 вятроў, альбо 12

віхроў, хоць, магчыма, гэтая сакральная лічба не адпавядала колькасці рэальных разнавіднасцей вястроў, з якіх вядомы П., віхор, буйны вецер, ціхі вецер, бура, вея. Апошняя назва звязана з моцным зімовым ветрам, які гоніць, правявае снег. Шкоднай вея не лічыцца, хоць і замятае ўсе сцежкі-дарожкі. Створаны М.Багдановічам вобраз П., ветру, што гуляе ў заснежаным полі, больш стасцецца да веі, бо П. — найперш шкадлівы, хваробатворны павеў ветру, незалежны ад пары года і інш. абставін. Каб засцерагчы ад віхору, трэба паказаць яму такі пашыраны абарэг, як кукіш, і ўзлаваны П. праімчыць міма, не закрануўшы чалавека. П., як і інш. паветраныя персанажы (напрыклад, *Змей*), мей і надзвычай выразную эратычна-сексуальную функцыю. Так, герой бел. чарадзейнай казкі асілак Іван Падвей нарадзіўся ў царэўны-прыгажуні «ад падвею» — скразняку, што сведчыць пра пэўную антрапамарфізацыю П. ў міфалагічнай образатворчасці народа.

Lit.: Б о г д а н о в и ч А.Е. Пережитки древнего мирозозерцания у белорусов: Этногр. очерк. Гродно, 1895. С. 79, 166; Замовы. Мин., 1992. С. 297—301; Чарадзейныя казкі. Мин., 1973. С. 180—201.

У.А. Васілевіч, Л.М. Салавей.